

РОЗДІЛ III. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ФУНКЦІОНУВАННЯ

УДК 004.5.37.0

З. П. Ленів

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВИТИ

У статті проаналізовано тенденції формування та розвитку інформаційно-освітнього простору вищого педагогічного закладу з використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) на прикладі діяльності педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка. Запропоновано підходи до організації науково-дослідницької діяльності студентської молоді з метою підготовки компетентного конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно працювати в умовах модернізації освіти.

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, педагогічні інновації, модернізація освіти, педагогічний коледж.*

Постановка проблеми. Процеси, які відбуваються в суспільстві, призвели до потреби забезпечення постійного розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, підвищення їх фахової майстерності. З подальшою інформатизацією освіти та зростанням потоків інформації праця педагогів складнішає, оскільки змінюється зміст навчальних дисциплін, з'являються нові засоби і методи навчання.

Педагогічні працівники, завдання яких полягає у навчанні та вихованні молодих громадян інформаційного суспільства, підготовці учнів до життя у швидкозмінному інформаційному суспільстві, з одного боку, самі мають відповідати критеріям нової інформаційної особистості, а з іншого – повинні широко застосовувати їх у своїй професійній діяльності [3, с. 56-63].

Суспільство, створюючи інформаційно-комунікаційне середовище, функціонує в ньому, видозмінює і вдосконалює його. Наукові дослідження в різних галузях переконливо доводять, що вдосконалення інформаційно-комунікаційного середовища суспільства ініціює формування прогресивних тенденцій розвитку продуктивних сил, зміну структури суспільних взаємин, взаємозв'язків і, перш за все, інтелектуалізацію діяльності всіх членів суспільства в усіх його сферах, у тому числі і у сфері освіти. Перед педагогічними навчальними закладами постало завдання формування і розвитку нового інформаційного освітнього середовища, параметри якого зумовлені вимогами до фахівців, які готуються до роботи в освіті. Сучасний педагог має визнати свою роль, відчувати себе активним учасником процесу інформатизації, прийняти на себе відповідальність за результати своєї

інноваційної діяльності в даній галузі [4].

Перед освітніми закладами стоїть завдання підготовки студентів, майбутніх педагогічних працівників до розробки і використання інформаційно-освітніх продуктів; забезпечення технічної, методичної, освітньої та правової бази інформаційно-освітнього простору. Навчання має бути побудоване таким чином, щоб, стимулюючи навчальну діяльність, не лише надати студентам певний обсяг знань і навичок, а й навчити здобувати їх самостійно, розвинувши потребу в самоосвіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній науці проблемі розвитку нового інформаційного освітнього середовища, впровадження ІКТ у навчальний процес приділяється належна увага. Наукові дослідження щодо використання комп'ютерної техніки та нових інформаційних технологій в освіті, зокрема, здійснюють такі вчені, як А. Єршов, М. Жалдак, О. Майборода, Н. Морзе, М. Матковська та ін.

Досягнення останнього десятиліття в галузі створення і розвитку принципово нових педагогічних технологій освітньої інформаційної взаємодії з використанням засобів інформаційних та комунікаційних технологій дозволяють прогнозувати реалізацію принципово нових видів інформаційної взаємодії між учнями, учителями, студентами і викладачами та засобами інформатизації й комунікації. Ця взаємодія зорієнтована на: виконання різноманітних видів самостійної діяльності з об'єктами предметного середовища, представленими на екрані, їх моделями; на дослідження поведінки таких моделей; розгляд імітацій досліджуваних явищ або процесів. А також на пошук, передачу, транслявання, обробку необхідних інформаційних ресурсів (текстових, аудіовізуальних та ін.). Крім того, залученість до інформаційно-комунікаційного середовища визначає можливість взаємодіяти з безліччю інформаційних об'єктів, реалізувати встановлені зв'язки між ними, використовувати засоби збору, накопичення, передачі, обробки інформації про об'єкт, що дозволяє здійснювати продукування нової інформації, а в більш досконалому випадку – інформаційного ресурсу освітнього призначення [2].

У своїх дослідженнях Я. Галета розглядає інформаційне освітнє середовище як засіб навчання, який характеризується доступом інформаційних ресурсів і можливістю реалізувати різні види взаємодії (чати, електронна пошта, презентації тощо), що збагачує суб'єктів середовища.

Р. Гуревич, Г. Гордійчук, Л. Конешевський та інші визначають окреслене середовище як педагогічну систему, яка має будуватися на основі традиційної системи освіти, логічно продовжуючи її і розвиваючись. Інформаційне освітнє середовище визначаємо як педагогічну систему, що об'єднує в собі інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи і технології, направлені на формування інтелектуально-розвиненої, соціально значущої, творчої особистості, що володіє необхідним рівнем професійних знань, умінь, навичок [1].

Деякі дослідники, зокрема Є. Полат, М. Бухаркіна, М. Мойсеєва, трактують означене поняття як дидактичне, психолого-педагогічне, комунікативне,

матеріально-технічне забезпечення навчального процесу. Це забезпечення включає засоби навчання, які базуються на ІКТ, навчальну та наукову інформацію, яка сприяє формуванню професійно значущих і соціально важливих якостей особистості майбутнього фахівця [5, с. 67].

Мета статті – розглянути методи, форми та технологічні аспекти організації науково-дослідницької діяльності студентської молоді з метою підготовки компетентного конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно працювати в умовах модернізації освіти.

Виклад основного матеріалу. Важливу роль у формуванні творчого потенціалу майбутніх педагогів відіграє участь студентів в організованій і систематичній науково-дослідній роботі, яка є традиційним засобом розвитку майбутніх спеціалістів. Наукове дослідження – це результат самостійного розроблення певної наукової проблеми студентом, яке містить результати власного пошуку, власні висновки. Завданням цієї роботи є розвиток у майбутніх педагогів умінь пошукової, дослідницької діяльності, застосування методів наукових досліджень на практиці. Завдяки участі в науковій роботі студенти оволодівають навичками використання інформаційного ресурсу. С. Тарасенко детально розглядає найпоширеніші види студентської науково-дослідної роботи: дослідження, пов'язані з виконанням навчальних завдань; студентські наукові гуртки, написання курсових, випускних робіт; участь у конкурсах студентських робіт та студентських олімпіадах.

Дослідження, пов'язані з виконанням навчальних завдань, формують у студентів досвід збирання експериментального матеріалу для практичних занять, вивчення та аналізу наукової літератури. Важливе значення має виконання навчально-дослідних завдань із суспільних, психолого-педагогічних, профільних дисциплін. Окремо слід наголосити на вагомості навчальних завдань під час педагогічної практики, яку студенти проходять у школах, дошкільних закладах освіти, соціальних службах, оскільки вона сприяє формуванню навичок вивчення особистості учня, міжособистісних стосунків в учнівському колективі. Зважаючи на те, що в навчальні програми початкової школи внесено предмет «Інформатика», студенти педагогічних коледжів вивчають методику викладання інформатики в початковій школі, яка вимагає знання сучасних педагогічних інноваційних технологій і умінь та навичок використання інформаційного ресурсу. У зв'язку з цим значна увага приділяється виробленню в студентів навичок володіння інформаційно-комунікативними технологіями, комп'ютерними навчальними програмами. Навчальні індивідуальні роботи студентів, майбутніх учителів початкової школи, включають вивчення і дослідження нових методик роботи з дітьми на комп'ютері, вимог до програмного і педагогічного забезпечення початкової школи, впливу комп'ютерів на здоров'я дитини, попередження комп'ютерної залежності дітей молодшого шкільного віку. У багатьох середніх школах, де студенти проходять педагогічну практику, є комп'ютерні класи для початкової школи, сайти школи і локальні мережі, вивчається питання створення єдиного інформаційного простору навчального закладу, що ставить нові завдання перед

підготовкою майбутніх фахівців педагогічної галузі.

Оволодінню науковими методами пізнання студентами сприяють студентські наукові гуртки, в яких вони залучені до дослідження, участі в олімпіадах, конкурсах студентських робіт, виступів із результатами досліджень на студентських наукових конференціях. У Педагогічному коледжі Львівського національного університету імені Івана Франка успішно працює гурток інформатики, учасники якого є щорічно серед переможців і призерів обласних олімпіад з інформатики серед ВНЗ 1-11 рівнів акредитації. Студенти вивчають педагогічні і програмні засоби навчання, створюють методичні матеріали для проведення занять під час практики, презентації своїх досліджень. Як активні учасники студентських наукових гуртків, проблемних груп, майбутні вчителі самостійно виконують завдання різної складності в лабораторії інформатики, під час навчальних і наукових експериментів, педагогічної практики. У коледжі щороку проходить конкурс на звання «Кращих за професією», на якому студенти демонструють свої знання та навички, які вимагає їх майбутня професія. Серед досліджень цікавими є напрацювання, де студенти діляться своїми баченнями щодо організації навчання і системи освіти в цілому.

Курсові, дипломні і випускні роботи є видом науково-дослідної діяльності, який потребує від студентів уміння сформулювати тему, обрати методiku дослідження, організувати та провести його, здійснити якісний і кількісний аналіз отриманих результатів, аргументувати свої висновки, оформити результати дослідження.

Тематику курсових і випускних робіт розробляють викладачі з урахуванням вимог навчальних програм і фахової компетенції. До науково-дослідної діяльності студенти залучаються з першого дня навчання, обсяг окремих видів науково-дослідної роботи студентів та ступінь їх ускладнення зростають в міру становлення майбутнього спеціаліста – від вивчення загальнометодологічної дисципліни «Основи наукових досліджень» до підготовки, написання та захисту випускної роботи. Поєднання наукового пошуку студента з його навчанням взаємно збагачує обидва процеси. Значний обсяг досліджень здійснюється студентами під час проходження педагогічної практики. У цей період студенти глибоко вивчають навчальні та методичні матеріали, здійснюють аналіз методик і виявляють додаткові резерви для підвищення їх ефективності. Виконання випускних робіт є найвищим ступенем участі студентів у науково-дослідній роботі і спрямовується на комплексну розробку конкретних напрямів удосконалення педагогічної діяльності та підвищення її ефективності.

До основних форм, які забезпечують поєднання навчальної і дослідної робіт студентів відносять: спільні наукові семінари при кафедрах університету, наукові студентські конференції, тижні циклових комісій, до яких залучаються студенти. Взаємодія, співробітництво сприяють посиленню почуття відповідальності в наукових дослідженнях, розумінню місця та значення результатів власної праці в загальному контексті існуючої проблеми, визначають для студентів критерії оцінки наукової роботи, завдання на майбутнє.

Для формування пізнавальної активності студентів використовуються нові форми роботи: он-лайн конференції, круглі столи, діалоги, дебати, знайомства з відкритими виставками та обговорення нових видань навчальної і науково-методичної літератури. Такі форми дають студентам можливість не лише доповісти про результати власної наукової роботи, але й узяти участь в обговоренні цікавих проблем, обмінятись думками з питань, що його цікавлять, із ведучими спеціалістами в цій сфері.

Висновки. Перспективним напрямком організації навчально-дослідної роботи є створення в Педагогічному коледжі Львівського національного університету імені Івана Франка навчально-наукової лабораторії інноваційних технологій освіти. Інформаційно-освітній простір коледжу забезпечить навчальну діяльність студентів і надасть можливість підвищення професійного рівня викладачів, у тому числі й в області комп'ютерних технологій, оскільки зростає використання інформаційно-комп'ютерних технологій в організації і проведенні навчального процесу, потреба у створенні банку педагогічної інформації, формування програмно-методичного фонду, фонду комп'ютерних програм, фонду методичних матеріалів тощо.

Слід визнати, що стан технічних засобів навчання і програмного забезпечення вищих навчальних закладів не завжди відповідає рівню, необхідному для вдосконалення інформаційного освітнього середовища. Тому актуальним є розвиток ІКТ та Інтернет- технологій, телекомунікаційних засобів навчання і навчального середовища, до дослідження яких можна активно залучати як викладачів, так і студентів.

Список використаної літератури

1. Гуревич Р. С., Гордійчук Г. Б., Коношевський Л. Л., Коношевський О. Л., Шестопап О. В. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ / Гуревич Р. С., Гордійчук Г. Б., Коношевський Л., Коношевський О. Л., Шестопап О. В. – Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2011. – 348 с.
2. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору : збірник наук. праць / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. – К. : Атіка, 2004. – 240 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / [МОНУ; авт.: Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
4. Меламуд В. Э. Информатизация образования как условие его модернизации / В. Э. Меламуд. – М. : Московский психолого-социальный институт, 2004. – 464 с.
5. Компютение телекоммуникации в системе школьного образования [Електронний ресурс] / Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Моисеева М. В. // Режим доступа : <http://scholar.urf. ac.ru: 8002/courses/Manual/index.html.ru>.

Зоряна Ленив. *Формирование и развитие информационно-образовательной среды педагогического вуза в условиях модернизации образования.*

В статье проанализированы тенденции формирования и развития информационно-образовательного пространства высшего педагогического заведения с использованием современных информационно-компьютерных технологий (ИКТ) на примере деятельности Педагогического колледжа Львовского национального

университета имени Ивана Франко. Предложены подходы к организации научно-исследовательской деятельности студенческой молодежи с целью подготовки компетентного конкурентоспособного специалиста, способного эффективно работать в условиях модернизации образования.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, педагогические инновации, модернизация образования, Педагогический колледж.

Zoryana Leniv. Formation and development of information & educational environment at a Teacher Training higher education institution in the context of modernization of education.

The article analyzes the trends of formation and development of the information & educational environment of a Teacher Training higher education institution using modern information and computer technology (ICT) – evidence from the Teacher Training (Pedagogical) College of Ivan Franko National University of Lviv. The approaches to the organization of students' research activities are suggested, which are aimed at training of a competent and competitive specialist able to work effectively in the context of modernization of education.

Key words: information & communication technologies (ICT), pedagogical innovations, modernization of education, Teacher Training (Pedagogical) College.

УДК 044.9:377

Л. Г. Петрова, С. П. Ніколаєнко

ВИКОРИСТАННЯ WIKI-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ LIFELONG LEARNING ПЕДАГОГІВ СУМЩИНИ

У статті проаналізовано процеси інформатизації післядипломної педагогічної освіти та актуальність створення єдиного інформаційного простору засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Запропонований авторський погляд щодо створення інформаційно-освітнього простору для організації навчання протягом життя засобами вікі-технологій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, навчання протягом життя, інформаційно-освітній простір, вікі-технології.

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) проникають у навчальний процес, сприяючи зміні технологічних аспектів навчання. Нові інструменти мережі (соціальні мережеві сервіси) дають можливість для користувача здійснювати власну діяльність, використовуючи ресурсні складові і технологічні можливості середовища, що характеризується якістю інформаційних ресурсів, гнучкістю відносин і зв'язків між його елементами, рівнем технологічного забезпечення. Це зумовлює інтенсифікацію процесу інтелектуального розвитку й саморозвитку особистості, колективної діяльності, формування вмінь одержувати знання, користуючись різними сучасними методами опрацювання даних [3]. У цих умовах необхідний новий погляд на роль і значення lifelong learning (навчання протягом життя), що відповідає освітньому процесу, який диктується базовими тенденціями сучасного розвитку людства.

Значний потенціал у вирішенні означених завдань належить сучасному інформаційно-освітньому простору, котрий можна визначити як функціональне й просторове об'єднання суб'єктів освіти в систему соціально-педагогічних і предметно-інформаційних відносин.